

se havia sentado a su lado ningúh hombre, y si alguna vez alguno le había dirigido la palabra había sido sólo de pasada y sin mostrar ningún interés.

La luz del sol llegaba a su cita, como todas las tardes, y las dos mujeres dejaban sus labores y se marchaban a sus casas. A estas horas siempre quedaba algo que hacer. María se ocupaba de la cocina y Antonia daba de comer a los animales. Luego las dos mujeres dormían y soñaban, una con todos los vientos de la felicidad empujándola, sintiendo correr su sangre por caminos prometedores y llenos de ventura, y la otra desdibujando entre pesadillas la figura de ese hombre tan lejano, ignorante de su tristeza y de su confusa pasión.

Pasaba el tiempo y las dos mujeres seguían bordando en el patio de la casa. Tenían la costumbre de guardar el secreto de lo que hacían hasta que la labor estuviera terminada. Entonces se mostraban sus trabajos y venían los comentarios, las risas y las emociones, porque cada una había aprendido a descubrir a través de los colores empleados, de las hebras superpuestas, de la inclinación de las agujas, historias maravillosas, misteriosos escondites del corazón.

—¿Por qué no habrá vuelto Francisco? —preguntó de pronto Antonia—. ¿Dónde está aquel amor que te traía cada vez que entraba en tu casa? ¿Cómo mantener así este amor y vivir con alegría?

Algo extraño intuía ahora en el bordado que había terminado María. Como pájaros enjaulados aparecían líneas y perfiles que

perdían poco a poco su gracia y su espontaneidad. Los dibujos que hacía María tenían siempre una tonalidad exultante, se transparentaba en ellos el baile de unos ojos brillantes y el júbilo de toda una vida hecha de sal. Ahora se agrupaban los hilos como pequeñas sombras, oscuras e impenetrables unas, mostrando una forzada sinceridad otras, todas con el deseo crispando sus nervios sobre espumas de melancolía y desilusión.

—¿Quién sabe? —susurró María—. Hemos oído contar tantos cuentos que no suceden, que no han sucedido nunca...

El bordado de Antonia saltó de pronto ante los ojos de María como una ráfaga de tramontana que la hizo estremecer. Aquello no era lo que ella estaba acostumbrada a ver. Los colores, los matices, el juego radiante del conjunto respiraba primaveras anticipadas, cielos sin nubes, la felicidad. Las dos mujeres se miraron escrutadoras a los ojos. Por primera vez Antonia se sintió tentada por la risa, una risa mordaz y despreocupada a un tiempo, una risa que mostraba todos los interiores turbios reprimidos en el ritmo de sus pensamientos, en la memoria de sus recuerdos, en las oscuras horas de su soledad y silencio.

—Sí —dijo Antonia— Francisco y yo nos hemos prometido hace unos días.

En el bordado de Antonia se insinuaba apenas una sortija de oro con finas y cortas cadenillas con un corazón y una llave colgante en el centro. Una vaga sensación de tristeza dibujó en los ojos de María una expresión dulce y soñadora. Y más tarde lloró a solas y en silencio durante largo tiempo.

C. VIDAL LLÀSER

Marià Villangómez i Llobet

Cronologia

1913 (10 de gener)

Neix a la ciutat d'Eivissa.

1923 (setembre)

Aprova l'ingrés i el primer curs de Batxillerat (ensenyament lliure) a l'Institut de Palma de Mallorca. Al mateix Institut aprova, els tres anys següents, els cursos segon, tercer i quart.

1927 (setembre)

Obté el títol de Batxiller Universitari en Lletres a la Universitat de Múrcia, segons el nou pla d'estudis de la Dictadura (pla Callejo).

1928 (octubre)

Comença els estudis de Dret a la Universitat de Barcelona. El curs anterior no ha pogut iniciar aquests estudis per no tenir l'edat suficient.

1930

Comença a escriure poesia en català. Abans ja n'havia escrit en castellà.

1933 (juny)

Acaba la llicenciatura en Dret, a Barcelona. Inicia un llarg període de residència a Eivissa.

1933 (15 de novembre)

Diario de Ibiza publica el seu poema *Començament de tardor*, precedit d'un comentari d'Isidor Macabich.

1933 (24 de desembre)

Pronuncia la seua primera conferència,

Sant Miquel de Balansat, on tant va escriure Marià Villangómez.

al Centre d'Acció Social.

1935

Servei militar a Infanteria, a Eivissa, durant els sis primer mesos de l'any. Comença els estudis de Lletres (ensenyament lliure) a la Universitat de València, on s'examina el mes de setembre. En el número de novembre-desembre de *La nostra terra*, de Palma, apareixen dos poemes seus. En publica un altre a l'*Almanac de les lletres* per a 1936, també de Mallorca.

1936

Publica dos poemes, igualment en català, a *Diario de Ibiza*: *Dona* el 10 de març, i *Soliloqui de primavera* el 26 de maig. Continua els estudis de Lletres, amb la intenció d'examinar-se pel setembre a Salamanca. El dia 19 de juliol, amb la guerra, és mobilitzat. Després de l'interval de sis setmanes del període republicà, prossegueix la seua mobilització.

1937

Nomenat professor de Llengua i Literatura espanyola de l'Institut d'Eivissa, dona classes durant el curs 1936-1937 (que no comença fins al gener) i el següent (1937-1938). Durant les vacances s'incorpora a l'exèrcit. Continua escrivint poesies en català, que no pot publicar.

1938

El 4 de juliol és destinat a la Península, amb tres-cents soldats eivissencs més, i arriba al front de Terol, després de passar per Palma, Vinaròs i Calataiud. Avançant amb les forces de què forma part, entra a la província de Castelló. Realitza un curs d'alferes a Àvila (23 de setembre-11 de novembre), és destinat a Vitòria i torna al front de Castelló.

1939

Acabada la guerra, continua mobilitzat (Alcublas, Altura, Medinaceli, Vitòria) fins al 31 d'agost. El mes de maig havia tengut el primer permís per anar a Eivissa, i el llicenciament l'agafa a Eivissa en un segon permís.

1940

Amb motiu de la 2ª Guerra Mundial i la seua extensió a la Mediterrània, torna a ser mobilitzat durant una bona part de l'any: ciutat d'Eivissa, Sant Carles (Pou d'es Lleó) i Sant Josep.

1942

El mes de febrer ingressa en el Magisteri Nacional. Exerceix a Palma de Mallorca. Entra en contacte amb Miquel Ferrà i altres escriptors mallorquins.

1943

Des del començ de l'any és destinat a Cornellà de Llobregat. A Barcelona, més endavant, es relaciona amb Ramon Aramon i alguns escriptors joves catalans (Triadú, Romeu, Bara, Peruchó, Mª Aurèlia Campmany, Albert Manent...). Després coneix Espriu, com també Riba, López-Picó, Garcès, Foix, Marià Manent, etc.

1944

Comença a col·laborar a la revista *Ibiza* (fundada aleshores per la Societat Ebusus), en castellà. Abans havia publicat alguns articles i sonets, també en castellà, a *Diario de Ibiza*. Però la seua obra més constant i important, poètica, continua essent escrita en català i restant inèdita.

1945

Encara mestre a Cornellà. Publica, en edició no venal de cent exemplars, *Sonets mediterràneos*. Ja es pot publicar poesia catalana (no prosa) en una revista: fa incloure a *Ibiza* els seus *Poemes del port*.

1947

Viatge a Madrid, El Escorial, Toledo i Aranjuez.

1948

Publica *Terra i somni* (Editorial Moll, Palma de Mallorca), recull de poemes escrits del 1943 al 1945, amb alguns d'anteriors.

1949

Publica *Elegies i paisatges*, poemes escrits del 1933 al 1943.

1950

Publica *El dies* (Editorial Barcino, Barcelona), poemes inicials de l'època fructífera de Sant Miquel.

1953

Amb alguns amics (Vidal, Fajarnès, Vilàs...) crea *Isla*, suplement literari de *Diario de Ibiza*. Col·labora, des del primer número, en la revista *Ibiza* (segona època), cedida per Ebusus a l'Institut de Estudios Ibicencos, fundat el 1949.

Sant Francesc i Sant Jordi, on, com a Sant Miquel, l'escriptor va exercir de mestre.

El port d'Eivissa, per Marí Ribas, a "La ciudad de Ibiza y sus poetas".

Escriu *L'any en estampes*. Primer viatge a l'estranger: París.

1954

Publica *Els béns incompatibles* (Torrell de Reus, Barcelona), llibre de poemes acabat tres anys abans. Molts d'aquests poemes són del mateix temps que els de *Els dies*. Viatge per Itàlia: Roma, Florència, Venècia, Milà, Como.

1955 (14 d'agost)

Amb *Sonets de Balansat* guanya el premi de poesia de Cantonigròs, per a un llibre inèdit.

1956

Publica *Sonets de Balansat* (Òssa Menor, Barcelona) i les proses de *L'any en estampes* (Editorial Barcino, Barcelona). Acaba d'escriure *El cop a la terra*.

1957

Apareix el seu *Llibre d'Eivissa* (Editorial Selecta, Barcelona). Viatge a París, Bèlgica (Brusel·les, Anvers, Gant, Bruges, Ostende), Amsterdam i Londres.

Retornos de una isla dichosa

La felicidad vuelva con el hombre ligero
de un presuroso y grácil joven alado: Aire.
Por parascos verdes las sombras que retornan
contestan, y el amor, por otro nombre: Isla.
Venid, días dichosos, que regresáis de los
teniendo por muestra la srelas de un molino;
por espejo de luna, la que al sol tiro al pozo.
Y por bienes del alma, todo el mar apresado
en pequeñas bahías.
Llegad, alegres olas de mis años, risueños
labios de espuma abierta de las blancas edades.
Suena mis ojos, canten con repetidas la grima
al pastor que desahado da a la mar sus orejas
Van otra vez, doblada
maravilla incansable de los viejos olivos.
Ne abracen nuevamente tus raíces, hundiéndose
en las tumbas que muestran su soledad al cielo.
Quijano tocados, sentas, invencibles bigueras,
arabidas de rumbos, pero no de cansancio.
Dejadme en la apretada oscuridad inmóvil
de nuestra fresca alaba dormir tranquilamente.

Sonar, char dormido, desde allí, en las colinas
donde los algarrobos
dan su muela a las mueras de la flor del almendro;
desde donde calladas huertas corren sus límites
abriendo o crece de calarriados de adelfas.
Despriorite, al descender las ramas, ya en la tarde
pa deciendo el deseo de morirme en las lunas,
inmóvil al sol si le espera más final que el antiguo
de emboscarse en los fucmbros mojados de la noche.
Isla de amor, asícaba me, más de que te vayas,
antes, ya que has venido, de que escapar de nuevo:
¿incóndense a grado de aclarar los perfijos
del canto que a mi lengua le queda aún, posando
esa azul y afilada delgadez de contornos
que sabes cuando alabes sin rubores,
feliz y enteramente desnuda, de las olas.

X. Marian Villangómez.

una isla dichosa
con son y can a la azo

Rafael Alberti

Roma, 1969.

A la versió catalana d'un poema evissenc de Rafael Alberti, el poeta andalus va correspondre amb aquest bell dibuix dedicat a Marià Villangómez.

1958

Publica *La miranda* (Editorial Moll, Palma de Mallorca).

1959

Assisteix a les Converses Poètiques de Formentor, on coneix molts de poetes castellans. Deixa Sant Miquel i, pel setembre, comença a exercir de mestre nacional a Sant Francesc de ses Salines.

1962

Apareix *El cop a la terra* (Editorial Moll,

Palma de Mallorca). Viatge a Madrid, Lleó, Astúries (Oviedo, Gijón, Cova-donga, Ribadesella, etc.), Galicia, Zamora i Salamanca. Abans, en data que no recorda, havia fet un viatge, amb el seu pare, per Andalusia (Granada, Còrdova i Sevilla), Madrid i Segòvia.

1963

Apareix *Declarat amb el vent* (Editorial Barcino, Barcelona), recull de poemes acabat l'any anterior. És l'últim recull de

poesia original. De llavors ençà, només es dedica a la prosa, a polir l'obra poètica anterior i a traduir poesia.

1964

Creuer per la Mediterrània: Nàpols, Grècia, Beirut (amb excursions a Terra Santa i Damasc), Alexandria (amb visita al Caire) i Tunis.

1966

Viatge a la Costa Blava, Milà, Suïssa oriental, Munic, Austria (Innsbruck, Salzburg, Viena, etc.), Cortina d'Ampezzo, Venècia, Torí, Briançon...

1967

Excedent voluntari en el magisteri des del mes de novembre. Els últims temps, havia passat de Sant Francesc de ses Salines a Sant Jordi, juntament amb l'escola.

1968

Viatge a Taraçona, Veruela, Sòria, Logronyo, Bilbao, Pamplona, Leyre, Osca i Lleida. Viatge a Suïssa (Ginebra, Berna, Basilea), Estrasburg, Luxemburg, Colònia, el Rin, Frankfurt, Heidelberg, Baden-Baden, altra volta Suïssa (Zuric, Lucerna, Interlaken, Montreux) i Chamonix.

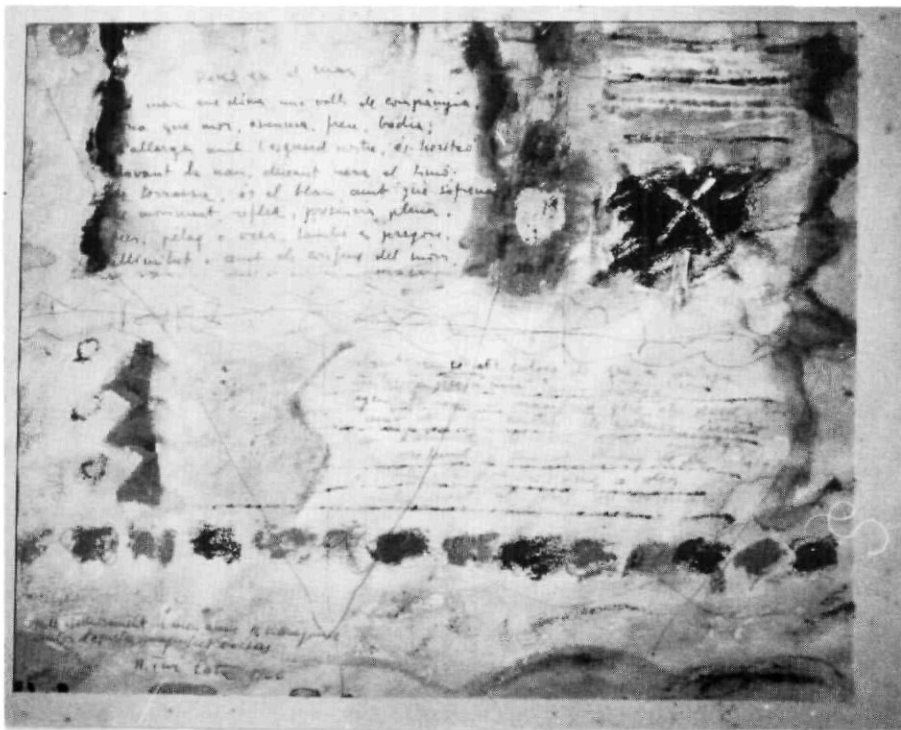
1969.

Publica *Antologia poètica* (Editorial Selecta, Barcelona), on figuren complets, en segona edició revisada, els llibres *Els dies*, *Els béns incompatibles*, *Sonets de Balansat* i *El cop a la terra*, amb mostres dels altres reculls. Creuer marítim des de Bilbao: Greenwich (Londres), Copenhaguen (amb visita a Helsingor), Gdynia (amb visita a Gdansk i Varsòvia), Riga (amb vol a Moscou i des d'allí a Leningrad), Leningrad, Estocolm, canal de Kiel, Hamburg.

1971

Publica *Versions de poesia moderna* (Edicions Polígrafa, S.A., Barcelona).

Una suggestiva pintura de Rafel Tur Costa que incorpora un poema de Villangómez.

1972

Col·labora, ara ja en català, a *Eivissa* (és com es diu en la 3ª època la revista *Ibiza*), del renovat Institut d'Estudis Eivissencs. Publica *Curs d'iniciació a la llengua* (Institut d'Estudis Eivissencs, Eivissa). Publica la segona edició revisada, en un sol volum, de *Elegies i Paisatges. Terra i somni*, amb dibuixos de Mari Ribas (Institut d'Estudis Eivissencs, Eivissa).

1973

Creuer marítim a Dubrovnik (amb excursió a Kotor i la costa de Montenegro), Split, Venècia (amb excursions a Vicenza, Verona, Pàdua i Ravenna), Corfú, Katakolon (Olimpia) i el Pireu (amb excursions a Atenes, la Argòlida i Delfos).

1974

Publica *Recull de versions poètiques* (Institut d'Estudis Eivissencs, Eivissa). Viatge a Ginebra, Lausana, Berna, Zuric, Ilac de Constança, Munic, Praga, Viena, Budapest, Zagreb, Liubliana, Venècia i Gènova.

1975

Publica la segona edició revisada de *L'any en estampes*, amb fotografies d'August Vallmitjana (Institut d'Estudis Eivissencs, Eivissa).

1976

Creuer marítim a Katakolon (Olimpia), Esmirna (amb excursió a Efes), Istanbul i el Pireu (Atenes). És estrenada, pel Grup Teatral de l'Escola d'Arts i Oficis, la seua versió eivissenca de *S'assemblea de ses dones*, d'Aristòfanes.

1977

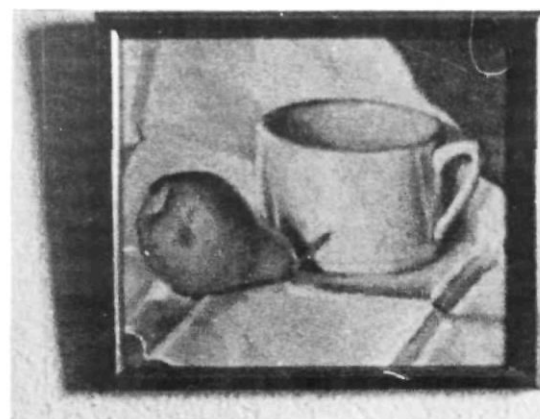
Publica *Noves versions de poesia anglesa i francesa* (Editorial Moll, Palma de Mallorca). Publica la segona edició revisada, en un sol volum, de *La miranda. Declarat amb el vent*, amb un extens pròleg (Institut d'Estudis Eivissencs, Eivissa). Viatge a Niça, Pisa, Siena, Perugia, Assis, Roma, Orvieto, Florència, Bolonya, Milà i Avinyó.

1978

Publica la segona edició corregida i ampliada de *Curs d'iniciació a la llengua* (Institut d'Estudis Eivissencs, Eivissa). Publica la seua versió de *S'assemblea de ses dones* (Edicions Itaca, Eivissa).

1979

Publica *Darrers versos i altres poemes de Jules Laforgue*, amb un pròleg on estudia el poeta (Edicions 62, Barcelona). És estrenada, pel GAT, la seua adaptació eivissenca de *Sòmit d'una nit de Sant Joan*, de Shakespeare.

Dibuixos de Mari Ribas
(a "La ciudad de Ibiza y sus poetas")
i de Vicent Calbet.
(a "El cop a la terra")
Sant Miquel de Balansat
vist per Marià Villangómez.
L'escriptor
en l'actualitat.
Un oli de la juvenesa
de Villangómez.